

Зміст

Вступ 7

КИЇВ. СОФІЙСЬКИЙ СОБОР ТА КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКА ЛАВРА 13

Софійський собор і монастир 20	Велика лаврська дзвіниця 43
Києво-Печерська лавра 29	Церква Воздвиження Чесного Хреста 45
Велика церква Успіння Пресвятої Богородиці (Успенський собор) 34	Церква Різдва Богородиці 48
Троїцька Надбрамна церква 39	Церква Всіх святих 50
Церква Спаса на Берестові 41	Лаврські печери 52
	Фортифікації лаври 56

ЛЬВІВ. ІСТОРИЧНИЙ ЦЕНТР 59

Латинська катедра 68	Порохова вежа 99
Каплиця Боїмів 70	Арсенал 100
Вірменський собор 72	Львівська опера 102
Площа Ринок 75	Об'єкти за межами зони ЮНЕСКО 105
Ратуша 77	Церква Святої Параскеви 105
Руська церква 79	Личаківський цвинтар 107
Монастир бернардинів 81	Будинок інвалідів 110
Монастир єзуїтів 84	Костьол Святої Ельжбети 113
Костьол Марії Сніжної 86	
Домініканський собор 89	
Собор Святого Юра 92	
Онуфріївський монастир 94	
Фортифікації міста 97	

ЧЕРНІВЦІ. РЕЗИДЕНЦІЯ МИТРОПОЛИТІВ БУКОВИНИ ТА ДАЛМАЦІЇ 117

ДЕРЕВ'ЯНІ ЦЕРКВИ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ 131

Дрогобич (Львівська область).
 Церква Святого Юра 136
 Матків (Львівська область,
 Турківський район).
 Церква Святого Дмитра 139
 Жовква (Львівська область).
 Троїцька церква 141
 Потелич (Львівська область,
 Жовківський район).
 Церква Святого Духа 143
 Рогатин
 (Івано-Франківська область).
 Церква Святого Духа 146

Нижній Вербіж (Івано-
 Франківська область,
 Коломийський район).
 Церква Різдва Богородиці 148
 Ясіня (Закарпатська область,
 Рахівський район). Церква
 Вознесіння Господнього 151
 Ужок (Закарпатська область,
 Великоберезнянський район).
 Церква Святого Михаїла 153

ДУГА СТРУВЕ ..... 157**ПРАЛІСИ КАРПАТ ..... 165****ХЕРСОНЕС ТАВРІЙСЬКИЙ ..... 171****ПОПЕРЕДНІЙ СПИСОК ЮНЕСКО 177**

Культурний
 ландшафт каньйону
 у Кам'янці-Подільському 181
 Історичний центр
 міста Чернігів 185
 Спасо-Преображенський
 собор 186
 Борисоглібський собор 188
 Київ. Кирилівська
 та Андріївська церкви 192
 Кирилівська церква 193
 Андріївська церква 199
 Біосферний заповідник
 «Асканія-Нова» 204
 Кам'яна Могила 207

Могила Тараса
 Шевченка та державний
 історичний та природний
 музей-заповідник 210
 Астрономічні обсерваторії
 України: Миколаївська,
 Київська, Одеська
 та Кримська 214
 Одеса. Історичний
 центр та порт 217
 Харків. Держпром (Будинок
 Державної промисловості) 222
 Дендрологічний парк
 «Софіївка» 226
 Білгород-Дністровська
 (Аккерманська) фортеця 229

Вступ

У країна — держава в Східній і Центральній Європі, яка має протяжність 1300 км із заходу на схід та 900 км із півночі на південь. Площа України — 603,5 тисяч км², а кількість населення — 41,7 млн осіб (без урахування окупованого Росією Криму). За площею Україна займає 44-те місце серед країн світу, а за кількістю населення — 34-те.

Україна має три природних зони: мішані ліси, лісостеп і степ, а також дві гірські системи — Карпатські та Кримські гори. Країну омивають два моря — Чорне й Азовське. Територією країни прогікають десятки великих річок — Дунай, Дніпро, Дністер, Південний Буг, Десна, Прип'ять та інші. Зважаючи на таке різноманіття природних умов, у межах України є тисячі пам'яток природи.

Історія України бурхлива й насичена. У середньовіччі

на її території існувала потужна країна — Русь, із столицею Києвом. Україну можна вважати правонаступницею Русі, тому її історія налічує вже понад тисячу років. Від часів Русі в Україні збереглося 19 пам'яток архітектури, а загалом їх тисячі.

Важко розповісти в путівнику про всі туристичні об'єкти на території України, зважаючи на їхню велику кількість. Складно самотійно визначити найкращі об'єкти — ті, які можна віднести до Світової спадщини. Ми вирішили не робити це самотужки, а скористатися напрацюваннями ЮНЕСКО, яка вже підтвердила своїм знаком якості найбільш вагомні пам'ятки України.

ЮНЕСКО — це Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (англ. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO). Ця організація, серед різних

завдань, ще й визначає головні природні та культурні об'єкти країни, які вносить у список Світової спадщини. Існує ще список кандидатів на занесення до списку Світової спадщини, який називають Попереднім списком ЮНЕСКО.

Занесення об'єктів до Списку ЮНЕСКО відбувається за низкою критеріїв, яких всього 10 – 6 культурних та 4 природних. Далі подаємо їх перелік.

Культурні критерії

- I Об'єкт є шедевром людського творчого генія.
- II Об'єкт свідчить про значний взаємовплив людських цінностей протягом певного періоду або в певному культурному просторі, в архітектурі або в технологіях, у монументальному мистецтві, у плануванні міст або створенні ландшафтів.
- III Об'єкт є унікальним або принаймні винятковим для культурної традиції або цивілізації, яка існує досі або вже зникла.
- IV Об'єкт є видатним прикладом конструкції, архітектурного або технологічного ансамблю чи ландшафту, що ілюструє значущий період людської історії.

V Об'єкт є видатним прикладом людської традиційної споруди, з традиційним використанням землі або моря, є зразком культури (чи культур) або людської взаємодії з навколишнім середовищем, особливо якщо вона стає вразливою через сильний вплив незворотних змін.

VI Об'єкт безпосередньо чи матеріально пов'язаний з подіями або чинними традиціями, з ідеями, віруваннями, з художніми або літературними творами й має виняткову світову важливість. (На думку Комітету ЮНЕСКО, цей критерій повинен переважно використовуватися разом із ще якимось критерієм чи критеріями.)

Природні критерії

- VII Об'єкт є природним феноменом або простором виняткової природної краси й естетичної важливості.
- VIII Об'єкт є видатним зразком головних етапів історії Землі, зокрема пам'ятником минулого, символом геологічних процесів, що відбуваються, розвитку рельєфу або символом геоморфічних чи фізіографічних особливостей.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Київ — не просто столиця і найбільше місто України — це її серце, до якого стікаються усі найважливіші артерії в усіх вимірах, зокрема й часовому. З давніх-давен Київ — жадана ціль для володарів і загарбників — напевно, мало можна знайти в Європі великих міст, які б стільки разів завойовувались і руйнувались, але водночас так і не втратили своєї краси та величчя, шарму та значущості. Значущості не лише для українців, але й для усіх східних слов'ян, адже Київ — мати городів руських.

Є одне прислів'я, яке підкреслює неймовірну значущість Києва для Русі: язик до Києва доведе. Причому це прислів'я узвичаїлося не лише в Україні, де Київ і нині столиця, але й у сусідніх Білорусі та Росії — країнах, народи яких колись теж були мешканцями Русі. З усіх дальніх куточків величезної середньовічної держави погляди спрямовувались у бік Золотоверхого Києва, усі прагнули до нього дістатись. Це прислів'я можна порівняти з іншим: усі дороги ведуть у Рим. Київ був Римом для слов'янських земель. Перед навалою монголів у столиці Русі було 400 церков — хани були вражені золотим блиском верхівок, однак все одно знищили місто.

Видатні київські князі Володимир Великий та Ярослав Мудрий зробили Київ рівнею самому Цареграду. Потім прийшли монголо-татари, литовці, поляки, росіяни, німці — яких тільки загарбників не було на цих землях над Славutoю-Дніпром. І ось Київ — знову велика столиця. Нарешті він відкриває себе для туристів з усього світу, показує свої скарби. А показати йому є що, недаремно на видатні київські пам'ятки звернула увагу ЮНЕСКО, додавши найкращі з-поміж них, Софію Київську та Києво-Печерську лавру, у Список об'єктів Світової спадщини за найвищим критерієм — шедевр людського творчого генія. Сталося це у 1990 році, і це були перші українські делегати в ЮНЕСКО.

Софійський собор і монастир

Київський собор Святої Софії – одна із найвеличніших архітектурних споруд України. Це архітектурна казка (особливо, якщо поглянути на нього з монастирської дзвіниці). Це фантастика, якщо зважити на майже тисячолітній вік споруди, на те, що в стінах собору поховано найвеличнішого руського князя і багатьох його нащадків, на те, що собор

- не виглядає старим дідуганом і що він є еталоном справжньої

української архітектури (навіть зважаючи на те, що будували його гастарбайтери з Візантії).

Софія Київська – архітектурна душа України, адже це архітектурна душа її столиці – Києва. Це будівля, якою не соромно хвалитись. Яку можна на заздрість показувати іноземцям: «Бачите, що у нас є!» (а ті здивовано будуть намагатись порахувати бані собору, і нічого у них не вийде).

Астрономічні обсерваторії України: Миколаївська, Київська, Одеська та Кримська

Відповідно до тематичної ініціативи «Астрономія та Світова спадщина» Україна подала чотири кандидати до списку Світової спадщини ЮНЕСКО – українські старовинні обсерваторії: Миколаївську астрономічну, Кримську астрофізичну, обсерваторії Київського й Одеського національних університетів.

Це пам'ятки світової астрономії, які мають виняткову загальнолюдську цінність і пов'язані із іншими архітектурними комплексами.

Критерії виділення – II, IV, VI.